

Zonneoogst

Beleidsplan zonneakkers in Borger-Odoorn

2018-2020

Gemeente Borger-Odoorn

ZONNEOOGST

Beleidsplan
zonneakkers in
Borger-Odoorn
2018-2020

Voorwoord

De wereld staat voor de opgave om het aandeel duurzame energie te vergroten. Vraagstukken en oplossingen gericht op verduurzaming van onze energievoorziening komen in toenemende mate op ons af. Dat geldt voor Nederland, voor Drenthe en dus ook voor de gemeente Borger-Odoorn. We willen als gemeente klaar zijn om onze bijdrage te leveren. Dat doen we onder meer door initiatieven uit de samenleving voor de opwekking van duurzame energie waar mogelijk te faciliteren. Niet alleen vanuit onze overtuiging dat verduurzaming noodzakelijk is, maar ook omdat duurzame energie onze gemeente mogelijkheden biedt voor onder meer economische ontwikkelingen.

De talrijke positieve aspecten van duurzame energieopwekking zijn in Borger-Odoorn de afgelopen jaren ondergesneeuwd geraakt, door het proces rondom de komst van windmolens naar ons gebied. De fouten die de Rijksoverheid in dat traject gemaakt heeft, willen we zelf vermijden. Daarom stellen we het draagvlak in het gebied centraal. Dat doen we concreet bij onze beoordeling van initiatieven voor grootschalige zonneakkers in onze gemeente. Daar zijn namelijk veel concrete plannen voor, die we als gemeente moeten toetsen. Dit beleidskader vormt daarvoor het instrument. De komende drie jaren (2018, 2019 en 2020) zullen we gebruiken als experimenteerruimte, waarin we ruimte geven aan een aantal pilots met zonneakkers.

We hebben dit plan nadrukkelijk gebaseerd op hoe inwoners en betrokken partijen denken over verduurzaming, de mogelijkheden en wenselijkheid van grootschalige zonneakkers en de voorwaarden waaronder die eventueel aangelegd zouden kunnen worden. Die nadruk op wat betrokkenen zelf willen en kunnen is een logische stap in ons streven naar andere verhoudingen tussen overheid en inwoners. In ons coalitieakkoord *Verbindend besturen*¹ hebben we deze ambitie al omschreven: "inwoners vroegtijdig en open informeren over en betrekken bij nieuwe ontwikkelingen en beleidsvoornemens", "hier samen met de inwoners, maatschappelijk middenveld en gemeenteraad vorm aan te geven", "Eigen kracht van mensen, groepen mensen en kernen staat voorop en wordt gestimuleerd" en "er is ruimte voor initiatieven". Met dit beleidskader en de wijze waarop dat tot stand is gekomen, zetten we weer een stap in het waarmaken van onze ambities. Het biedt bovendien een basis om op termijn samen met de provincie en andere gemeenten verder te werken richting grootschalige, geïntegreerde energielandschappen.

Ik wil iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit beleidskader daar hartelijk voor bedanken. De deskundigen die we gesproken hebben in de introductiefase, de leden van de klankbordgroep die hebben meegedacht over het proces en alle inwoners, partijen en raadsleden die aanwezig waren bij de dialoogsessies.

Freek Buijtelaar
Wethouder

¹ Zie https://www.borger-odoorn.nl/fileadmin/files/borger-odoorn/Nieuws/2014/4/Coalitieakkoord_Borger-Odoorn_2014-2018.pdf

INHOUD

1. Waarom een beleidskader voor zonneakkers?	8
1.1 Uitdaging duurzame energieopwekking	
1.2 Moties	
1.3 Initiatieven en draagvlak	
2. In dialoog over draagvlak	10
2.1 Veranderende verhoudingen	
2.2 Aanpak	
2.3 Zuivere discussie	
3. De beleidsregels	12
3.1 Uitgangspunt: beheerste groei	
3.2 Economische aspecten	
3.3 Maatschappelijke inpassing	
3.4 Landschappelijke inpassing	
4. De procedure	28
Bijlagen	
Schetsboek <i>Oogst dialoogtafels zonneakkers, gemeente Borger-Odoorn</i>	

1. Waarom een beleidskader voor zonneakkers?

1.1 Uitdaging duurzame energie-opwekking

De klimaatdoelstellingen die voortkomen uit het akkoord van Parijs (2016) hebben geleid tot nationale, provinciale en regionale doelstellingen op het gebied van duurzame energie. Landelijk hebben we afgesproken dat er in 2020 minimaal 6000 megawatt aan windenergie op land gerealiseerd moet zijn. Daarvan moet 285,5 MW in de provincie Drenthe staan. In Borger-Odoorn staat een deel van het windpark De Drentse Monden en Oostermoer gepland, dat met 29 windmolens (in totaal 69-96,6 MW, afhankelijk van het uiteindelijke type molen) moet bijdragen aan die doelstelling. Verwachting is echter dat de taakstelling voor duurzame energieopwekking per 2021 substantieel groter wordt².

1.2 Moties

Begin 2017 aanvaardde de Tweede kamer de motie Smaling en Vos. Daarin werd de minister opgeroepen om een periode van bezinning in te lassen in het winddossier, voor een zoektocht naar alternatieven voor de geplande windparken in ons gebied. Het draagvlak voor de windmolens onder bewoners van het gebied is namelijk minimaal, en lokaal zijn grote spanningen en tegenstellingen ontstaan. De minister legde de motie echter naast zich neer. Eén van zijn argumenten daarbij was, dat we in Drenthe geen beleid hebben dat op korte termijn alternatieven voor windenergie mogelijk maakt. Vervolgens nam de gemeenteraad van Borger-Odoorn op 9 februari 2017 een motie aan

met betrekking tot alternatieven voor windenergie. In deze motie verzocht de raad het college om alternatieven voor windenergie in kaart te brengen waarvoor wél draagvlak is in het gebied.

1.3 Initiatieven en draagvlak

Het college spitste de zoektocht naar alternatieven voor windenergie toe op zonneakkers. De afgelopen jaren hebben zich namelijk diverse initiatiefnemers van grootschalige zonneakkers gemeld, voor in totaal zo'n 900 hectare. Een geschikt gemeentelijk toetsingskader daarvoor ontbrak; er was enkel een provinciale beleidsopvatting³ waaraan de gemeente zich heeft geconformeerd. Tel daarbij op dat bij zonneakkers vanaf 50 MW de Rijkscoördinatieregeling van kracht wordt (die we nog kennen van de windplannen) en het is duidelijk dat we als gemeente tijdig positie moeten kiezen om de regie niet te verliezen. Een tweede constatering is zo mogelijk nog belangrijker: draagvlak in het gebied is essentieel voor een gedragen en succesvolle aanpak van duurzame energie. Juist op dat punt is het verkeerd gegaan bij de komst van de windmolens. De Rijksoverheid heeft bij dat traject immers nauwelijks oog gehad voor lokaal draagvlak, dialoog met inwoners en alternatieven voor windenergie. Dat kan anders en dat moet anders. De totstandkoming van dit beleidsplan moet daarvoor een eerste aanzet zijn.

² Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2013/09/06/energieakkoord-voor-duurzame-groei>

³ Zie: <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/klimaat-energie/zonneparken/>. Aan het eind van de zin kan (zie bijlage) dan vervallen.

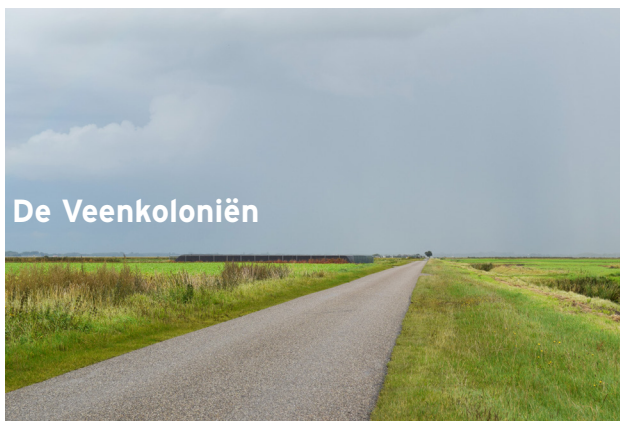
De Hondsrug

Het Hunzedal

De Veenkoloniën

2. In dialoog over draagvlak

2.1 Veranderende verhoudingen

Zowel in de aanpak die ten grondslag ligt aan dit beleid als in de toetsing die we gaan uitvoeren op basis van het beleid, komt de veranderende verhouding tussen overheid en samenleving tot uitdrukking. Van inwoners verwachten we steeds meer het initiatief, terwijl we als overheid een meer faciliterende rol willen innemen⁴. Deze nieuwe rolverdeling wordt in 2021 heel concreet, als we aan de hand van de nieuwe Omgevingswet⁵ fundamenteel anders omgaan met ruimtelijke ontwikkeling. De totstandkoming van het beleidskader voor zonneakkers is in dat licht gezien een bescheiden stap op het gebied van participatie. Het initiatief en

de besluitvorming liggen immers bij de gemeente zelf, waarbij de samenleving mag meedenken. Ter illustratie: op de zogenaamde 'participatieladder' (zie afbeelding 1) zitten we daarmee op de trede 'meedenken/adviseur beginspraak'. Tegelijkertijd is het college het traject bewust ingegaan zonder vooraf bepaald standpunt, wat aangeeft dat het de mening van de omgeving serieus neemt. Dat laatste komt ook terug in de aanpak die we gehanteerd hebben. Door middel van een brede dialoog in de gemeente hebben we gepeild of er draagvlak is voor de ontwikkeling van grootschalige zonneakkers, en onder welke voorwaarden.

Abbeelding 1

⁴ Zie <https://www.socialevraagstukken.nl/tijd-voor-actie-vijf-ijkpunten-voor-overheidsparticipatie/>

⁵ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet>

2.2 Aanpak

Om te beginnen hebben we een groot aantal gesprekken gevoerd met stakeholders: de belangrijke spelers op het gebied van duurzame energie, en anderen die in onze gemeente maatschappelijk of economisch te maken kunnen krijgen met de zonneakkerdiscussie. Dat leverde niet alleen een eerste en breed beeld op van wat er speelt, maar ook betrokkenheid. Een aantal stakeholders was namelijk bereid om in een klankbordgroep te adviseren over de aanpak. Tegelijkertijd hebben we met behulp van interne en externe deskundigen zoveel mogelijk relevante informatie verzameld. Die hebben we breed gepubliceerd, om de materie toegankelijker en begrijpelijker te maken ten bate van een goede dialoog. Inwoners kregen vervolgens de gelegenheid om mee te denken tijdens vier bijeenkomsten in september 2017, in Nieuw-Buinen, Valthermond, Borger en Odoorn. Daar zijn in totaal zo'n 150 inwoners kort bijgepraat aan de hand van drie thema's:

- economische aspecten (hoe kunnen zonneakkers de lokale economie versterken)
- maatschappelijke inpassing (hoe worden inwoners op een goede manier betrokken bij zonneakkerinitiatieven)
- landschappelijke inpassing (hoe zouden zonneakkers een plek kunnen krijgen in het landschap)

Vervolgens hebben de aanwezigen, onder leiding van gespreksleiders en onder belangstelling van de aanwezige gemeenteraadsleden, in wisselende samenstellingen gesproken over de wensen en mogelijkheden binnen de thema's. Dat heeft een breed beeld opgeleverd van de aspecten die inwoners en andere betrokkenen belangrijk vinden

met betrekking tot zonneakkers in onze gemeente. Geen representatieve weergave van het draagvlak, maar wel een duidelijk palet aan knoppen waar we in de toetsing van concrete initiatieven aan kunnen draaien. De concrete oogst van deze bijeenkomsten is te vinden in de bijlage, en hebben we verwerkt in de beleidsregels die zijn geformuleerd in hoofdstuk 3.

2.3 Zuivere discussie

Met name in het veenkoloniale gebied van onze gemeente worden zonneakkers aangevoerd ter vervanging van het geplande windpark. In de dialoog hebben we echter duidelijk aangegeven dat er geen mogelijkheid is om met de zonneakkers actief de windmolenplannen van tafel te krijgen. De Raad van State besluit eind 2017 definitief of de windmolens er komen. Ook als dat het geval is, zullen er de komende jaren initiatieven op het gebied van duurzame energieopwekking blijven komen. Vanuit de nieuwe klimaatdoelstellingen die in het verschiet liggen, maar ook vanuit de markt zelf. Mocht de Raad van State alsnog een streep door de windmolens zetten, dan wordt de vraag naar alternatieven logischerwijs nóg groter omdat we het windpark moeten compenseren.

3. De beleidsregels

3.1 Uitgangspunt: beheerste groei

De uitkomsten van de dialoog lijken te onderstrepen dat zonnekkers een goede vorm van duurzame energieopwekking kunnen vormen, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Daarbij werd duidelijk dat de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen dusdanig snel gaan dat té ver vooruitkijken niet zinnig is. De huidige doelstellingen voor duurzame energie van de Rijksoverheid (en van de VNG⁶) lopen nog tot en met 2020, en zullen dan worden gevolgd door een nog grotere opgave. Dat vraagt om flexibiliteit in beleid, waar we op inspelen door dit beleidskader te richten op de periode 2018 tot en met 2020. Door in die periode goed te monitoren en te leren van de resultaten, kunnen we zonnekkers in de gemeente Borger-Odoorn beheerst verder laten groeien. De conferentie in februari 2018 over de Drentse ambities op het gebied van duurzame energie, vormt ook een belangrijk ijkpunt in dat proces⁷. Ook bij onze Cittaslow-status⁸ past een beheerste groei in duurzame energie, bijvoorbeeld in relatie tot Cittaslow-kenmerken als kleinschaligheid en kwaliteit van landschap en leefomgeving.

Het beleid van 'beheerste groei' maken we concreet door in de periode 2018-2020 ruimte te geven aan maximaal 10 kleinschalige zonnekkers van maximaal 5 hectare. Daarnaast kan in deze 'pilotperiode' onder duidelijke voorwaarden (zoals geformuleerd in dit beleidskader) geëxperimenteerd worden met een tweetal grootschalige zonnekkers tot maximaal 49 MW⁹. Vanaf 50 MW geldt immers de Rijkscoördinatie-regeling, waarbij de Rijksoverheid regie krijgt. Mochten naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State de windmolens niet geplaatst worden, dan bieden we ruimte voor niet

2 maar 3 grootschalige zonnekkers van maximaal 49 MW. In de pilotfase zijn zonnekkers op landbouwgrond niet onbespreekbaar, maar het heeft niet de voorkeur. We willen vooral ervaren of landschappelijke inpassing met breder maatschappelijk draagvlak mogelijk is. Bij toename van het aantal zonnekker-initiatieven zal na verloop van tijd de vraag naar landbouwgrond wel steeds groter worden. Een goed antwoord daarop willen we echter niet lokaal formuleren, daarvoor is een bovenlokale maatschappelijke discussie noodzakelijk.

In de volgende paragrafen werken we het beleid uit aan de hand van de drie gedefinieerde thema's: economische aspecten, maatschappelijke inpassing en landschappelijke inpassing.

Los van de ruimte die dit nieuwe beleidskader biedt, zijn binnen de huidige beleidsruimte al 2 zonnekkers ontwikkeld. Aan het Zuiderdiep in 2e Exloërmond is al een veld gerealiseerd en er wordt nog gewerkt aan een initiatief op de vloeivelden van Avebe en de voormalige populierenbossen van de firma Hoornstra bij Nieuw-Buinen. Daarnaast is er nog een bestaand beleidsvoornemen om naast de Daalkampen te Borger op gemeentelijke gronden 20 hectare zonnekkers toe te staan. Deze initiatieven vallen buiten de grenzen van dit beleidskader.

Op bepaalde punten kan de input uit de dialoogbijeenvakkomsten op gespannen voet staan met de ontwikkelmogelijkheden voor initiatiefnemers, bijvoorbeeld op het gebied van kosten/baten en infrastructuur. Subsidies en technieken blijven zich bovendien ontwikkelen. Focus van dit beleidskader ligt op waar draagvlak voor is, en onder welke voorwaarden.

⁶ Zie <https://vng.nl/persberichten/16-06-22/regios-maken-werk-van-energie-doelen>

⁷ Zie <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/klimaat-energie/zonneparken/>

⁸ Zie <http://www.cittaslow-nederland.nl/over-cittaslow/>

Relevante feiten

Aantal huishoudens :	10.998
Oppervlakte :	277,9 km ²
Elektriciteitsverbruik :	82 MWh
Gasgebruik:	800.000 MWh
Per huishouding (gas & elektriciteit):	20.000 KWH
Opgave windenergie Drenthe :	285,5 MW
Plan windmolens Borger Odoorn:	29 molens (69 - 96.6 MW)
Goedgekeurde zonneakkers conform bestaand beleid:	
Vloevelden Nieuw-Buinen:	ca. 96 ha (100 MW)
Daalkampen Borger:	ca. 20 ha (20 MW)
Zuiderdiep 2e Exploërmond:	ca. 2 ha (2 MW)

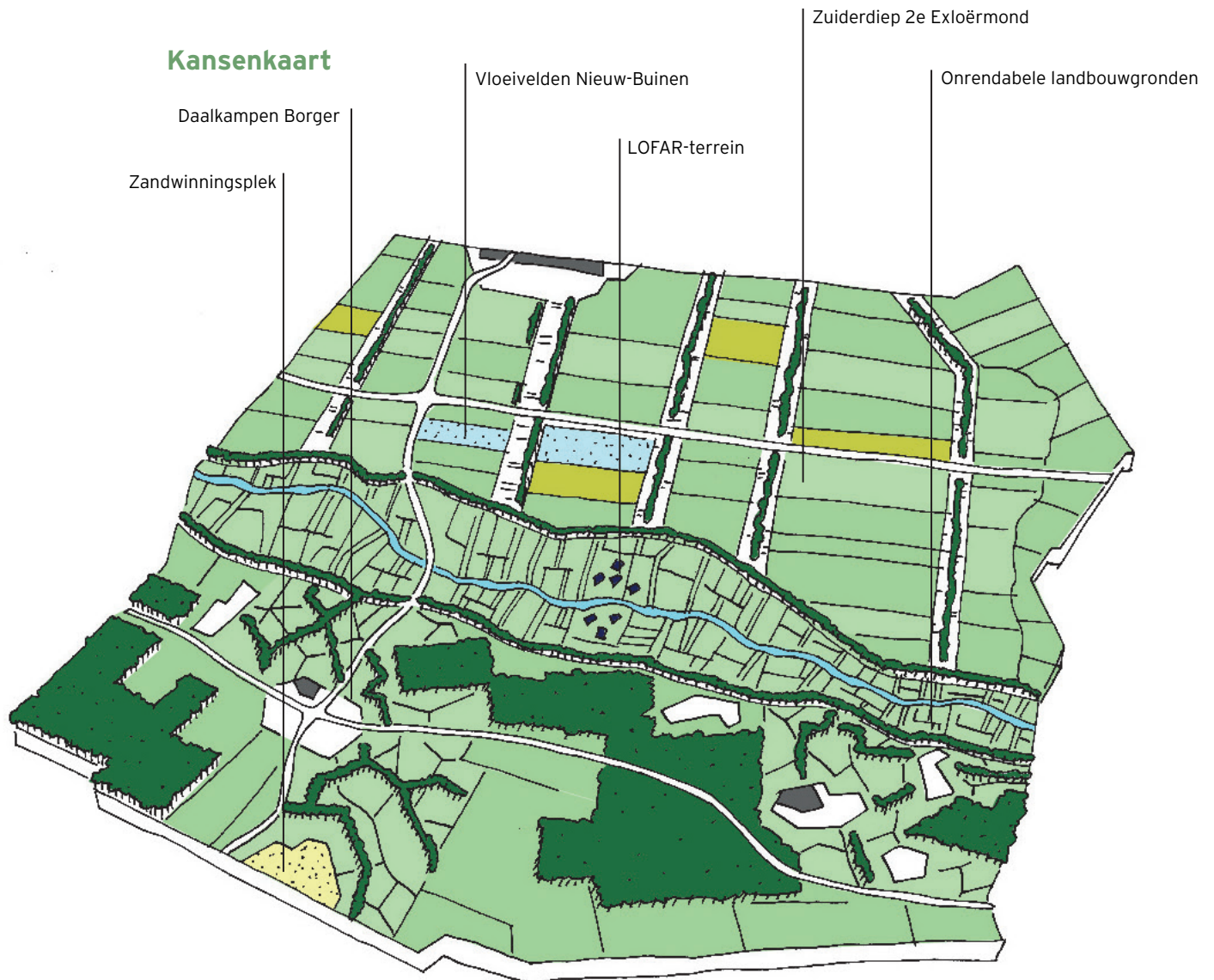
CITTASLOW

Cittaslow is een internationale erkenning voor kleine, veelal plattelandsgemeenten, die thema's als duurzaamheid, burgerparticipatie, gastvrijheid, sociale cohesie, streekproducten en toegankelijkheid hoog in het vaandel hebben. Als het gaat om duurzaamheid, vormt zonne-energie een belangrijke factor in de huidige energietransitie.

⁹ Op basis van de huidige techniek correspondeert 49 MW met een oppervlakte van 60 ha. Vanuit de landschappelijke inpassing hanteren we hectares om de verschillende typen zonneakkers te kenschetsen. Met betrekking tot de Rijkscoördinatie-regeling is echter het aantal megawatt leidend, niet de oppervlakte in hectares.

Kansenkaart

Bestaande en kansrijke initiatieven

3.2 Economische aspecten

Huishoudens en bedrijven in onze gemeente besteden jaarlijks circa 30 miljoen euro aan energie. Wanneer de productie door lokale bedrijven zou kunnen worden verzorgd, tegen lagere productie- en leveringskosten, kan dit de regio een aanzienlijke economische impuls geven.

Door de energietransitie ontstaan steeds meer banen in de duurzame energiesector. Zonne-energie levert hier een belangrijke bijdrage aan, mede door de explosieve particuliere vraag naar zonnepanelen.

Ook professioneel geëxploiteerde zonneparken zorgen voor werkgelegenheid, al is die momenteel lager dan wanneer de betreffende landbouwgrond wordt aangewend voor landbouw. Met name akkerbouw kent een hoog multipliereffect vanwege het transport en de verwerking van de producten. Bij de exploitatie van zonne-energie ontstaat voornamelijk eenmalige werkgelegenheid door de aanleg van zonneakkers. Het beheer en onderhoud vergen doorgaans weinig werk. De verwachting is dat grotere eenheden, waarvoor in de praktijk alleen het Hunzedal en de Veenkoloniën ruimte bieden, meer werk opleveren dan kleine eenheden. Niet alleen vanwege hun formaat, maar ook doordat er bij deze parken vaak sprake is van nevenactiviteiten (zoals energieopslag) en innovatie.

Zouden grote zonneakkers van invloed zijn op het toerisme, een belangrijke economische pijler van onze lokale economie? Wel als het landschap een metamorfose zou ondergaan, maar niet als er sprake is van zonneakkers die (deels) uit het zicht liggen. Van kleinere

percelen verspreid door de gemeente is de verwachting dat toeristen deze beschouwen als een uiting van duurzaamheid. Hiermee wil de sector graag geassocieerd worden door zonne-energie te produceren of af te nemen. Er is in Nederland zelfs al een zonneakker die wordt vermarkt als toeristische attractie met een educatieve inslag. Een dubbelfunctie die in onze Cittaslow-gemeente ook goed denkbaar zou zijn.

Noord-Nederland speelt een belangrijke rol in de transitie naar duurzame energie. Zo wordt met zonne-energie al twee keer meer energie opgewekt dan het landelijk gemiddelde. Kenmerkend is het grote aantal kleine en grote initiatiefnemers dat aan de slag wil met het lokaal opwekken van duurzame energie. Daaronder bevindt zich ook een aantal zeer innovatieve ondernemers uit de gemeente Borger-Odoorn. Als gemeente willen we dergelijke ondernemers in de toekomst graag de ruimte bieden en zo goed mogelijk faciliteren, zodat ze hun opgebouwde voorsprong verder kunnen uitbouwen. Hierdoor kunnen deze initiatiefnemers wellicht een prominente rol (blijven) spelen in een markt die naar verwachting de komende jaren sterk zal groeien.

Beoordelingsaspecten voor initiatieven

1. Initiatieven die op een of andere manier innovatief zijn en dus meer bieden dan alleen opwekking van energie (dus bijvoorbeeld ook opslag) krijgen de voorkeur.
2. Initiatieven die economisch rendement opleveren voor meer lokale partijen dan alleen de aanvrager krijgen de voorkeur.

3. We offeren zo min mogelijk in gebruik zijnde agrarische gronden (veeteelt/akkerbouw) op aan zonneakkers. Zonneakkers hebben een plaatsingsduur van 20 tot 25 jaar en mochten deze gronden toch worden benut, dan zal er sprake zijn van een tijdelijke zonneakkerbestemming. Na zo'n instandhoudingstermijn is de agrarische bestemming weer volledig van kracht.
4. Een initiatiefnemer mag bij maximaal 2 initiatieven betrokken zijn. Op die manier willen we maximaal kunnen leren van verschillende mogelijkheden en werkwijzen. Dorpscoöperaties krijgen de voorkeur.
5. In de beoordeling wordt het aspect social return on investment meegenomen en projecten waarbij gebruik wordt gemaakt van lokale ondernemers krijgen de voorkeur.
6. Het protocol dat opgesteld is door Lofar en de windleveranciers t.a.v. de beïnvloeding van het meetnet zal ook gelden voor de zonneakkers.

3.3 Maatschappelijke inpassing

Het inrichten van grootschalige zonneparken heeft ook maatschappelijke effecten. Inwoners willen niet dat hun leefbaarheid opgeofferd wordt, zeker niet voor de winst van een klein aantal grote ondernemers. Rondom de windmolens heeft dit geleid tot grote spanningen tussen dorpsbewoners, boeren en ondernemers. Draagvlak bij omwonenden is dan ook essentieel. Bovendien willen we graag grip hebben op onze leefomgeving en niet overgeleverd zijn aan de Rijksoverheid.

In de dialoog kwam naar voren dat goede

informatievoorziening een voorwaarde is voor draagvlak. De initiatiefnemers zijn hier in de eerste plaats zelf voor verantwoordelijk, maar kunnen daarbij op ondersteuning rekenen van de gemeente. Het Drents Energieloket van de Drentse gemeenten is bijvoorbeeld de plek waar inwoners terecht kunnen voor onafhankelijke informatie over duurzame energie. Daarnaast kunnen participatiemogelijkheden helpen het draagvlak te vergroten. Als inwoners kunnen meeprofiteren van de aanleg van een zonneakker en daarover tijdig geïnformeerd worden, kan ook maatschappelijk succes worden geboekt.

Beoordelingsaspecten voor initiatieven

1. Dorpscoöperaties en gebiedsfondsen hebben de voorkeur boven commerciële ondernemers.
2. Zonneakkers moeten aansluiten bij de aspecten van het Cittaslow-keurmerk.
3. Er moet breed draagvlak zijn bij omwonenden. Zij kunnen participeren in het project, bijvoorbeeld via de methodiek van de zogeheten 'postcoderoos'¹⁰. Ook andere vormen van persoonlijk en/of gezamenlijk voordeel zijn mogelijk, zoals energiebesparing of snel internet. De initiatiefnemer moet aantonen voldoende te hebben geïnvesteerd in het verkrijgen van dit draagvlak.

¹⁰ Postcoderoos: 4-cijferige postcode + aangrenzende postcodes. Zie ook: <http://www.nmfndrenthe.nl/?s=postcoderoos>

	Hondsrug	Hunzedal	Veenkoloniën
S < 1ha	 Economie ●○○○ Combinatie ●●○○ Participatie ●●○○ Landschap ●●●●	 Economie ●○○○ Combinatie ●●○○ Participatie ●●○○ Landschap ●●●●	 Economie ●○○○ Combinatie ●●○○ Participatie ●●○○ Landschap ●●●●
M 1 - 5ha	Economie ●●○○ Combinatie ●●○○ Participatie ●●●● Landschap ●●○○	Economie ●●○○ Combinatie ●●○○ Participatie ●●●● Landschap ●●●○	Economie ●●○○ Combinatie ●●○○ Participatie ●●●● Landschap ●●●○
L 5 - 60ha	Economie ●●○○ Combinatie ●●○○ Participatie ●●○○ Landschap ●●○○	Economie ●●●○ Combinatie ●●●○ Participatie ●●●○ Landschap ●●●○	Economie ●●●○ Combinatie ●●●○ Participatie ●●●○ Landschap ●●●○
XL > 60ha	Economie ●●●○ Combinatie ●●●○ Participatie ●●○○ Landschap ●●○○	Economie ●●●● Combinatie ●●●● Participatie ●●○○ Landschap ●●○○	Economie ●●●● Combinatie ●●●● Participatie ●●○○ Landschap ●●○○

Tijdens de vier dialoogavonden waren er telkens vier tafels waar de volgende onderwerpen werden behandeld:

- economische aspecten
- maatschappelijke inpassing
- landschappelijke inpassing

Het schema laat zich lezen als een vertaling van de kansen en effecten zoals die per landschapstype naar voren kwamen.

Economie: hoe meer zwarte bolletjes hoe groter het economisch effect (van individu naar gemeenschap)

Combinatie: hoe meer zwarte bolletjes hoe

meer kans op dubbelgebruik, zoals bijvoorbeeld waterberging of een kippenhouderij

Participatie: hoe meer zwarte bolletjes hoe groter de mogelijkheden voor participatie in het project door de eigen bevolking. Bijvoorbeeld voor het buurthuis of het particuliere energiegebruik.

Landschap: Hoe meer zwarte bolletjes hoe groter de kans op een passend landschapsplan.

3.4 Landschappelijke inpassing

Een goede ruimtelijke inpassing heeft te maken met de wijze waarop een zonnepark ruimtelijk logisch aansluiting vindt bij de kenmerken van de omgeving. Die afweging heeft betrekking op twee aspecten: locatiekeuze en ontwerp. Dit vraagt voor elke plek opnieuw de afweging of deze geschikt is voor het beoogde initiatief. En zo ja, dan vraagt het ook om een zorgvuldig ontwerp voor die plek.

Elk landschap, dorp en plek heeft zijn eigen verhaal en kenmerken. Als basis vallen we daarom terug op de structuurvisie van de gemeente: 'Verbinding geeft perspectief'. Het landschap van de gemeente Borger-Odoorn is op basis van ondergrond en reliëf te verdelen in drie delen, elk met hun eigen ontstaansgeschiedenis en kenmerken:

1. Het (noord)westelijke deel wordt gevormd door het zand van de Hondsrug.
2. Het oostelijke en zuidwestelijke deel van de gemeente is veenkoloniaal landschap.
3. Het Hunzedal, dat grofweg de scheiding markeert tussen zand- en veengebied.

Ontwerpprincipes

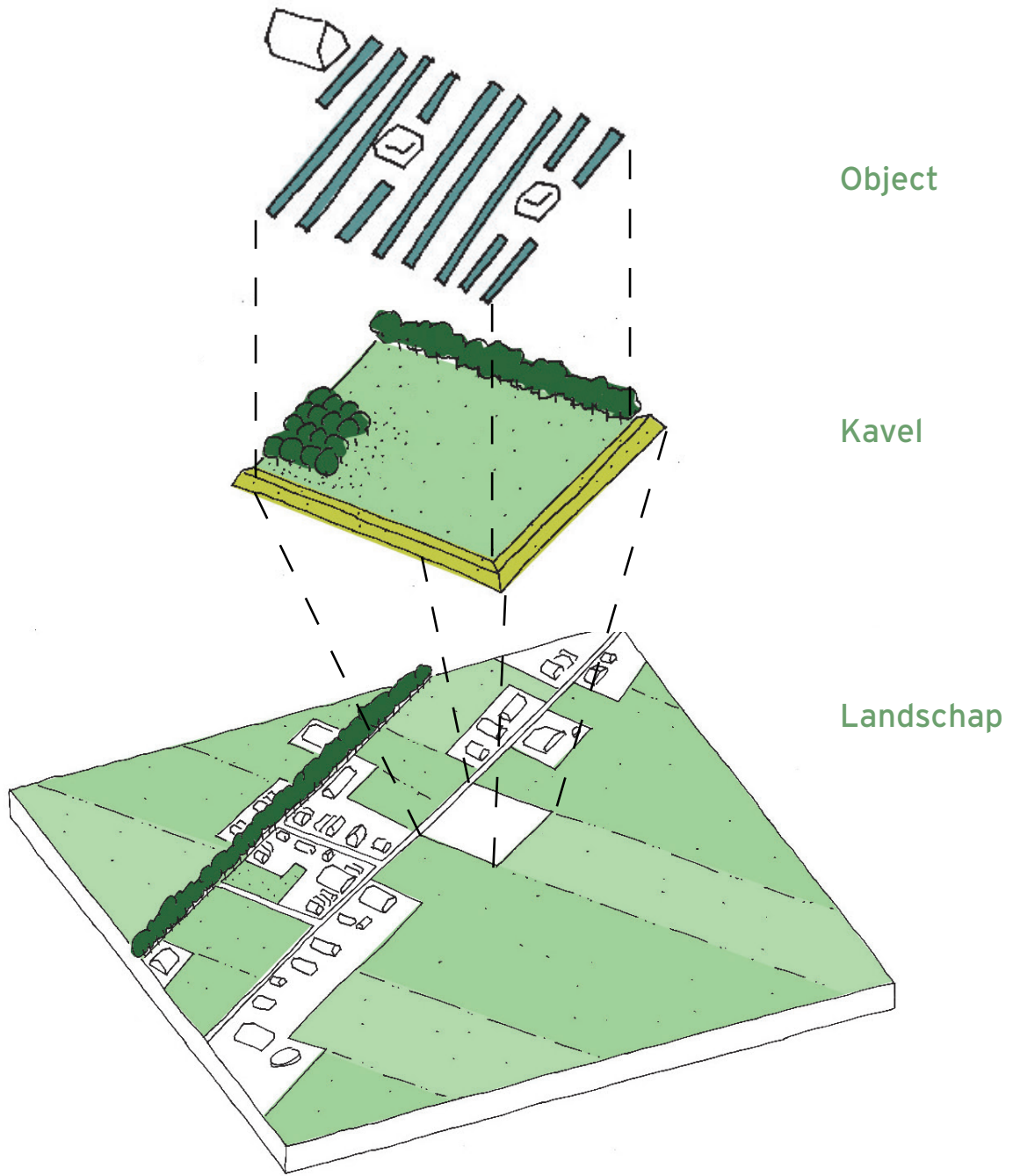
Afhankelijk van de aard van de omgeving en de omvang van het beoogde zonnepark zijn ruimtelijk verschillende oplossingen denkbaar. Bij het opstellen en beoordelen van een inrichtingsplan is het van belang om te letten op drie nauw met elkaar samenhangende schaalniveaus, te weten:

- Landschap (de structuur van de omgeving)
- Kavel (de vorm en afmetingen van de kavel)
- Object (de inpassingen van de panelen en trafo-huisjes op het veld)

Voor elk schaalniveau is een ontwerpbenadering in beeld gebracht, en zijn relevante ontwerpprincipes vertaald naar voorwaarden die houvast bieden bij de afweging van de locatiekeuze en het ontwikkelen van een inrichtingsplan. Aan de hand van de schaalniveaus beschrijven we de voorwaarden voor inpassing in de verschillende gebieden in Borger-Odoorn.

Schaalgrootte

Op basis van het beslissingsmodel is in paragraaf 3.1 gekozen voor het faciliteren van velden met schaal M en enkele experimenten in schaal L. Op de volgende pagina's zijn de landschappelijke kenmerken vertaald in schetsjes, die de ontwerpprincipes per gebied vormen. Daarbij is aangegeven wat voor schaalniveau M of L van belang is.

Landschap

De Hondsrug - beek- en esdorpenlandschap

Kenmerken:

- Zandontginning
- Onregelmatige blokverkeveling
- Kleinschalig en besloten

Uitgangspunten maat M

- Niet bij dorpen, tenzij bedrijventerrein
- Voegt zich in mozaïekstructuur
- Niet op de es- en beekdalgronden

Uitgangspunten Maat L

- Niet op de esgronden

De Hondsrug - veen- en heideontginningen

Kenmerken:

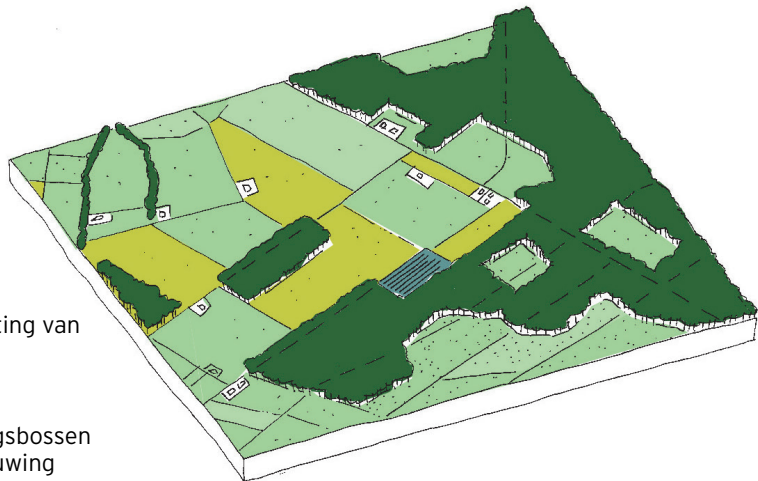
- Veen- en heideontginning
- Regelmatige blokverkeveling

Uitgangspunten maat M

- Gebruik de bosrand
- Sluit aan bij maat, schaal en richting van de ontginning

Uitgangspunten maat L

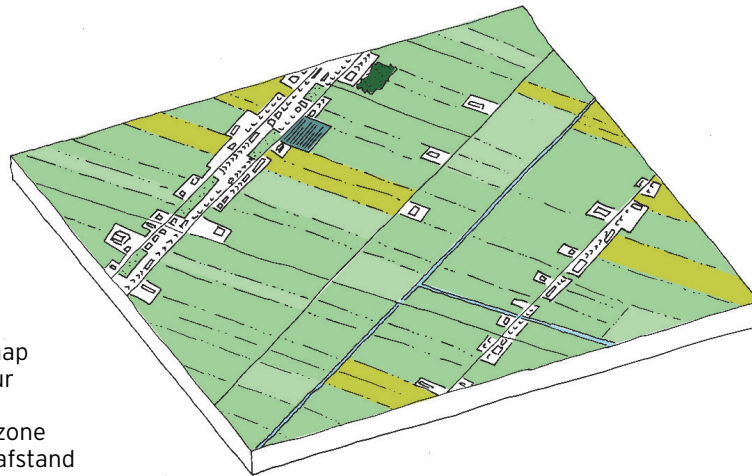
- Grote velden tegen de ontginningsbossen
- Op gepaste afstand van de bebouwing

De Veenkoloniën

Kenmerken:

- Ontginningslandschap
- Uitgestrekt landbouwgebied
- Lindorpen met wijkenstructuur

Uitgangspunten maat M

- Aansluiten op ontginningslandschap
- Aansluiten op de heldere structuur van kanalen en wijken
- Achter de boerderijen met bufferzone
- Beperkt aantal velden op flinke afstand van elkaar

Uitgangspunten maat L

- Op marginale gronden
- Op gepaste afstand van bebouwing

Het Hunzedal

Kenmerken:

- Stroomgebied van de Hunze
- Onregelmatige blokverkaveling
- Open langs de Hunze
- Bebouwing langs de randen

Uitgangspunten maat M

- Structuur van het landschap behouden
- Beek moet waarneembaar blijven
- Gepaste afstand houden vanaf de bebouwing

Uitgangspunten maat L

- Kansen voor koppelen aan LOFAR
- Zoek innovatieve combinaties met waterberging

Kavel

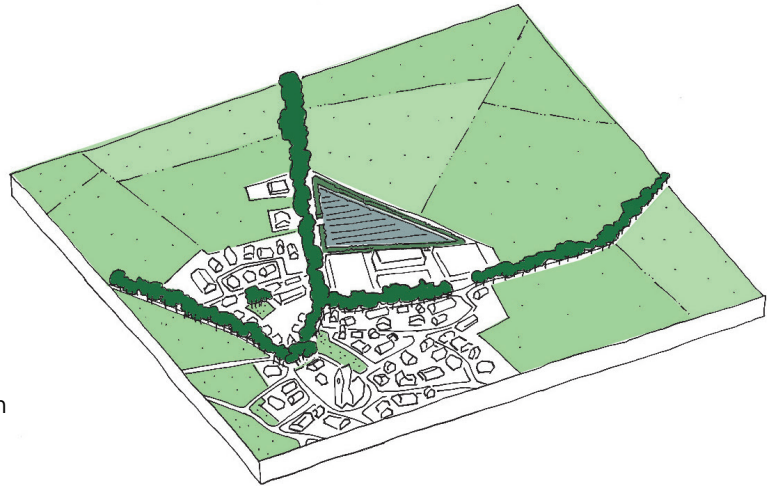
De Hondsrug - beek- en esdorpenlandschap

Uitgangspunten maat M

- Zicht en openheid behouden
- Positioneren tegen bos(randen)
- Opgaand in de verschillende landschappelijke structuren

Uitgangspunten maat L

- Koppelen aan bedrijventerreinen

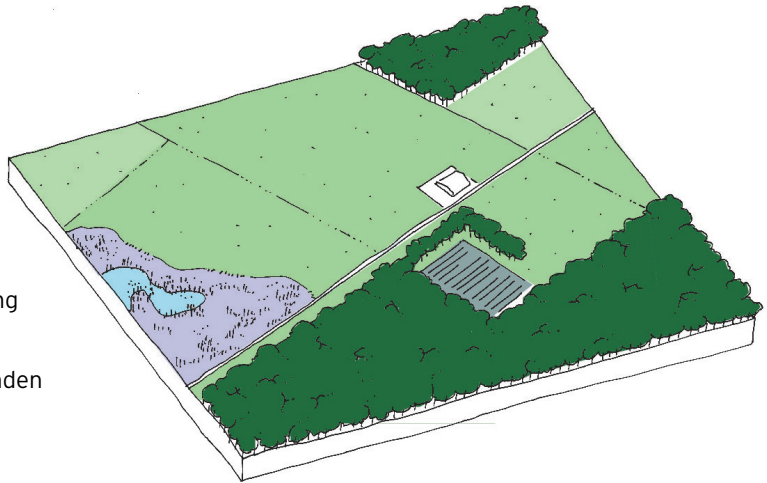
De Hondsrug - veen- en heideontginningen

Uitgangspunten maat M

- Richting van de kavel volgen
- Afschermen met gebiedseigen middelen: houtwal/haag/lanen
- Herstel houtwallen voor inpassing

Uitgangspunten maat L

- In open heideontginnig akkerranden toepassen

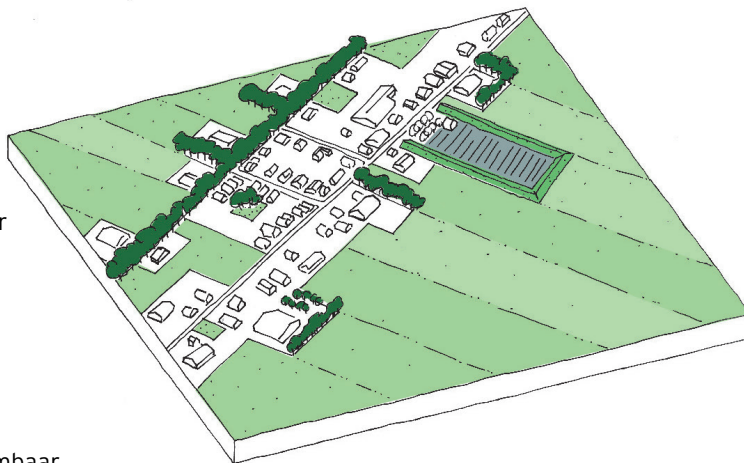
De Veenkoloniën

Uitgangspunten maat M

- Zonnepark in verkavelingsstructuur
- Openheid en zicht behouden
- Inpassen met walletjes
- Inpassen met bloemenakkers
- Inpassen met natuurlijke sloot

Uitgangspunten maat L

- Op onrendabele gronden
- Openheid van landschap behouden
- Maat tussen linten moet waarneembaar blijven

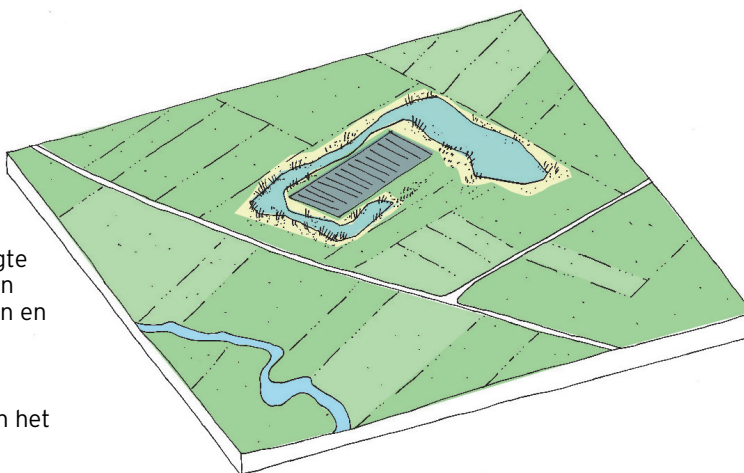
Het Hunzedal

Uitgangspunten maat M

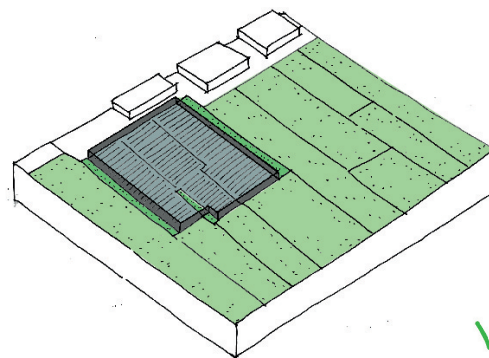
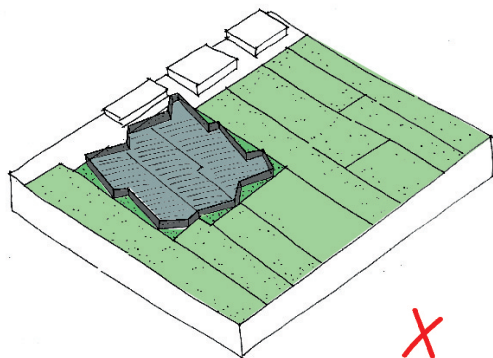
- Koppeling met natuurontwikkeling
- Koppeling met veenoxidatie en waterberging
- Openheid en zicht behouden
- Overgang van zand naar Hunzelaagte open houden door afstand te nemen
- Robuuste inpassing: riet, hooilanden en water

Uitgangspunten maat L

- Op grote afstand van de randen van het dal, openheid behouden

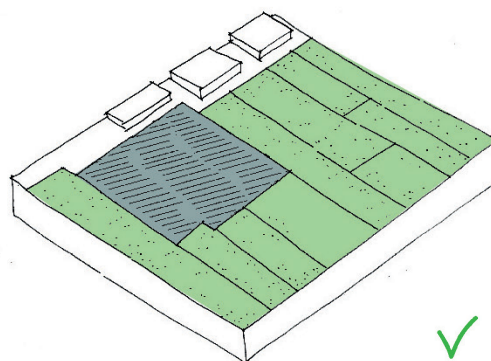
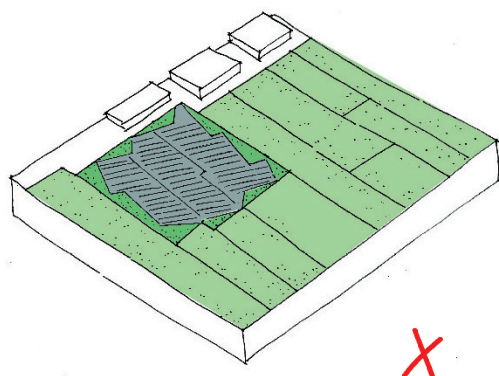
Object

Hekken

Een maximale zuidgerichte oriëntatie van zonnepanelen past niet altijd logisch binnen de aanwezige kavelstructuur. De ontstane inefficiënte restruimte kan als gevolg van een veelal noodzakelijk

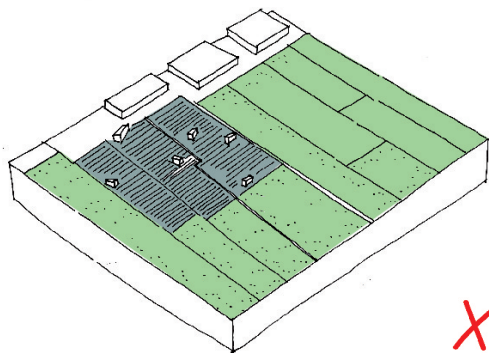
hekwerk, onbedoeld ruimtelijk nadruk krijgen. Met een op de kavelstructuur passende ligging van zonnepanelen ontstaat ook een ruimtelijk logische buitengrens.

Oplossen rafelranden binnenzijde

Wanneer een opstelling niet optimaal inpasbaar is binnen de aanwezige kavelstructuur kunnen inefficiënte

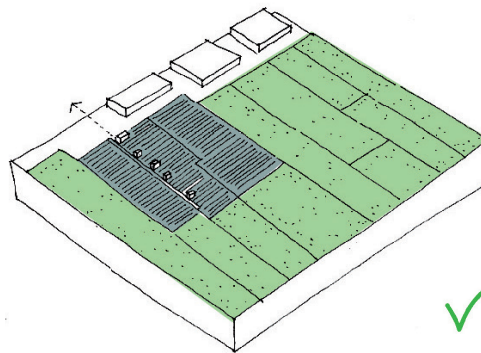
restruimtes het beste aan de binnenzijde worden opgelost waardoor er geen rafelranden aan de buitenzijde ontstaan.

X

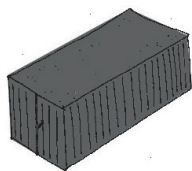
Ordering trafo's

De gebouwde objecten zullen in belangrijke mate het aanzien van het zonnepark bepalen. Naarmate het zonnepark groter wordt neemt het aantal

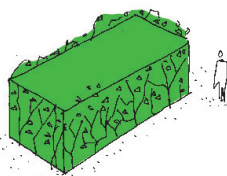

✓

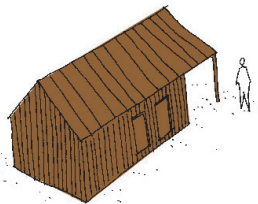
objecten toe en daarmee ook het belang van een helder ordenend principe. Hierdoor krijgt het zonnepark een ruimtelijk consistent en rustig beeld.

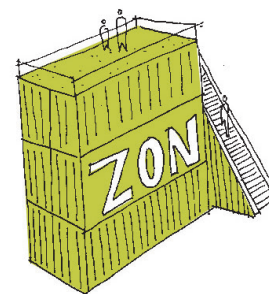
Donkere kleurstelling

Omgeven door groen

Verstoppen in huisje

Vormgeven als landmark

Vormgeving bouwwerken

Verschillende benaderingswijzen ten aanzien van vormgeving bouwwerken.

3.5 Beslissingsmodel

Om zo goed mogelijk in kaart te brengen wat voor opties er zijn in het gebied hebben we een schaalverdeling gemaakt op basis van de diverse grootten zonneakkers. Deze verdeling bestaat uit vier formaten met verschillende eigenschappen. Voor alle maten geldt dat het maatwerk betreft; elk ingediend initiatief wordt ingepast op basis

van de eigenschappen van het landschap. Deze indeling sluit aan op het provinciale beleid, dat het uitgangspunt vormt voor het voorgestelde gemeentelijke beleid.

S . M . L . XL

INDIVIDUEEL
bewoners voorzien van eigen energie

S . M . L . XL

DORP
energie voor het hele dorp

S . M . L . XL

DORP+
energie voor het dorp, bedrijven en omliggende dorpen

S . M . L . XL

GEMEENTE
energie voor de gehele gemeente

Maat S: velden kleiner dan 1 ha

Maat S past binnen bestaand beleid en sluit qua schaalgrootte het best aan bij de Cittaslow-waarden. Bewoners leggen panelen op hun dak of in hun achtertuin en kunnen zo voorzien in hun eigen energiebehoefte.

Maat M: velden van 1ha tot 5 ha

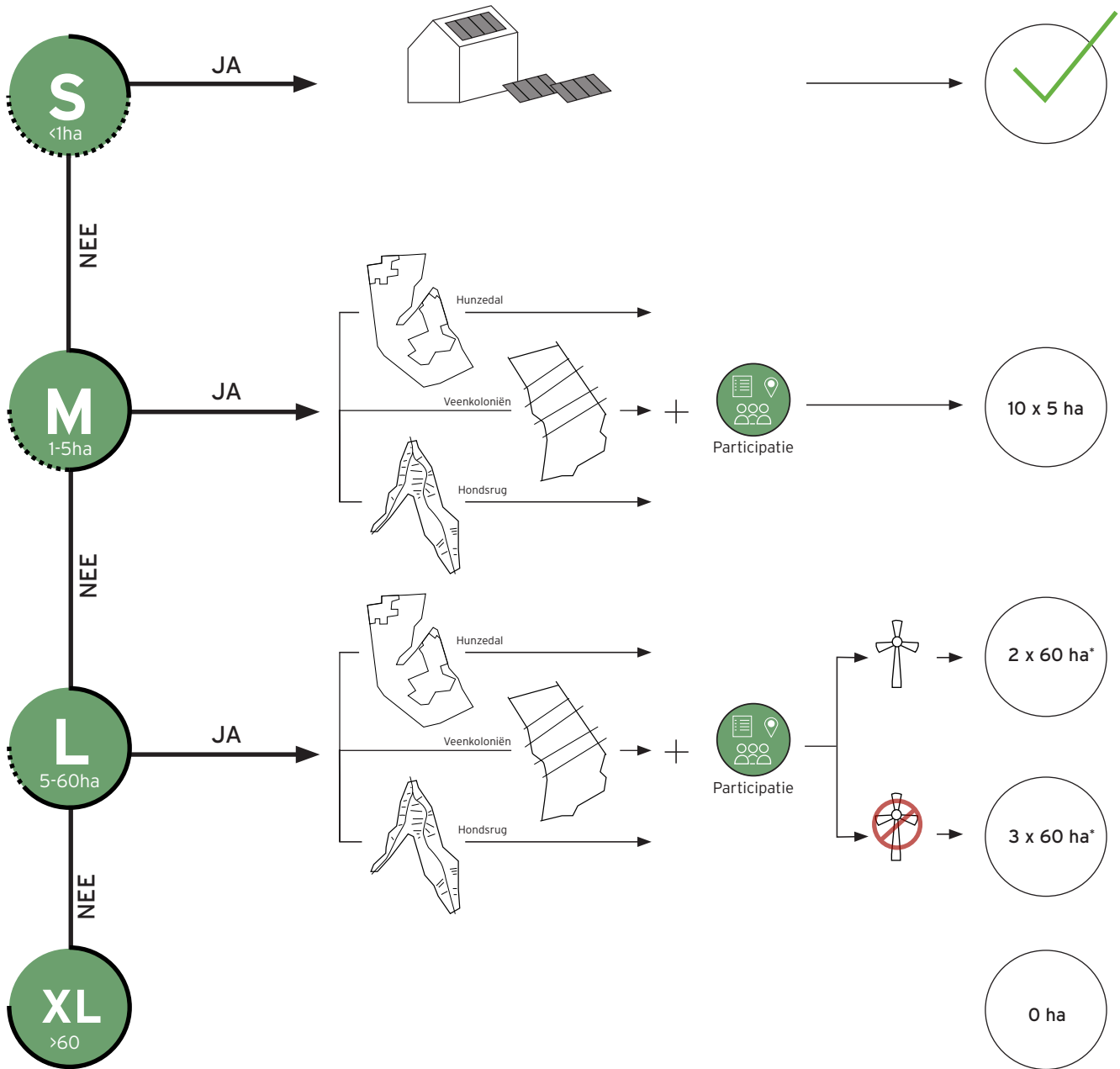
Maat M sluit aan bij de vraag van de gemeente en werd tijdens de dialoogavonden positief ontvangen. De zonneladder van de provincie komt bij deze maat van pas: eerst op daken, dan op niet-rendabele gronden en vervolgens pas op overige locaties in het gebied. De velden zijn goed in te passen met behoud van de eigenschappen van de locaties. Vanwege het stapeleffect geven we ruimte aan maximaal 10 van dit type velden, dus in totaal maximaal 50 ha. Daarnaast hebben omwonenden inspraak en is participatie in projecten mogelijk.

Maat L: velden van 5ha tot 60 ha*

Maat L kan op minder draagvlak rekenen. Daarom hanteren we voor deze schaal een experimenteerruimte voor 2 zonneakkers van elk maximaal 49 MW (met het oog op de Rijkscoördinatie-regeling), waarbij wordt gezocht naar ontwikkelingsmogelijkheden op het gebied van innovatie. Daarnaast hebben omwonenden inspraak en is participatie in projecten mogelijk.

Maat XL: 60 ha en groter*

Maat XL heeft bijzonder weinig draagvlak en krijgt nog geen ruimte, los van het in paragraaf 3.1 genoemde initiatief voor de vloeivelden bij Nieuw-Buinen.

*Voor zonneakkers in categorie L hanteren we een bovengrens van 49 MW (met het oog op de Rijkscoördinatieregeling die vanaf 50 MW geldt). Op basis van de huidige techniek correspondeert 49 MW met een oppervlakte van circa 60 ha.

4. De procedure

Op basis van het in hoofdstuk 3 geschetste beleidskader hanteren we de volgende stappen om tot een ontvankelijke vergunningaanvraag te kunnen komen. Meer in detail wordt nog een beoordelingsschema ontwikkeld, op basis waarvan ontvankelijke aanvragen kunnen worden afgewogen.

STAP 3 Ophalen draagvlak

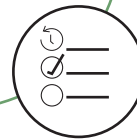
Stap 3: Ophalen draagvlak
Als de initiatiefnemer voldoet aan het beleid van de gemeente, presenteert de initiatiefnemer zijn plan in de omgeving, in lijn met het voorgestelde plan van aanpak.

STAP 4 Vergunningsaanvraag

Stap 4: Vergunningsaanvraag
De initiatiefnemer vraagt op basis van de vorige stappen bij de gemeente een omgevingsvergunning aan in afwijking van het bestemmingsplan. Daarbij horen terugkoppeling van de uitkomsten van het draagvlakonderzoek en een volledig uitgewerkt plan, met daarin **hoe lang het zonnepark blijft bestaan, de motivering van de locatiekeuze, de aanwezigheid van draagvlak en de participatiemogelijkheden voor inwoners**. Deze onderwerpen worden naast de bestaande eisen van een omgevingsvergunning getoetst.

STAP 5 Definitieve toets

Stap 5: Definitieve toets
Is de definitieve toets (inclusief draagvlak) akkoord? Dan verlenen we de omgevingsvergunning.

Zonneogst
17-46 BODO
16-11-2017

MDLandschapsarchitecten

MD Landschapsarchitecten
Kerklaan 30, Haren

Postbus 6070
9702 HB Groningen
050 5278218
contact@mdlandschapsarchitecten.nl
www.md-l.nl

Gemeente *Borger-Odoorn*

Gemeente Borger-Odoorn
Hoofdstraat 50, Exloo

Postbus 3
7875 ZG Exloo
0591-53 53 90
gemeente@borger-odoorn.nl
www.borger-odoorn.nl

